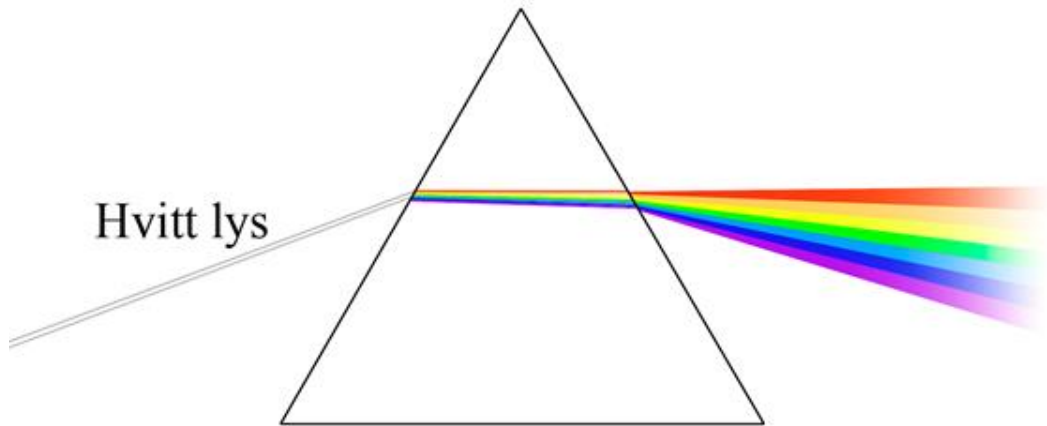
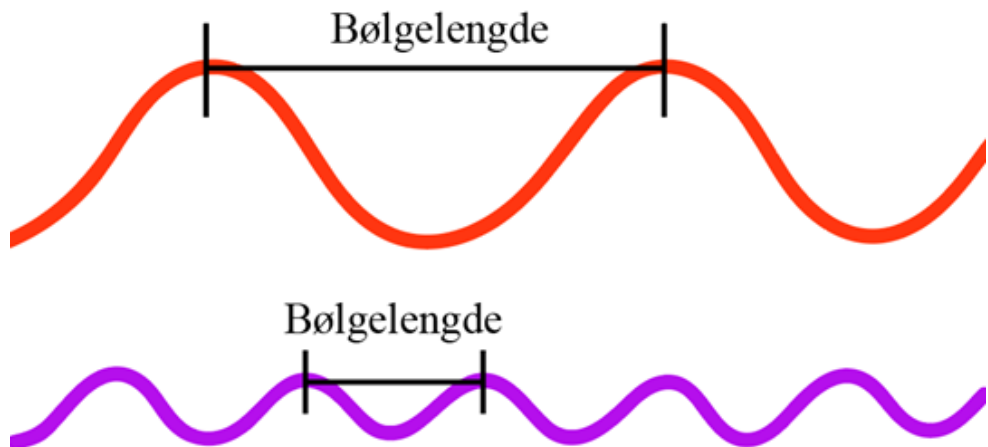

دیاردە و ماددەکان – کاریگەری ئاوێزە و شکانەوی پرووناکی

پرووناکی بریتییە لەو تیشکانەیی لە سەرچاوەی پرووناکییەوه دێن. خۆر نموونەیکە بۆ سەرچاوەی پرووناکی. پرووناکیی خۆر ڕەنگی سپیە. لە راستیدا ئەو ڕەنگە سپییە هەموو ڕەنگەکانی تری تێداپە. سوور، ڕتەقالی، زەرد، سەوز، شین، مۆر و وەنەوشەیی (ROGGBIF) ئەو حصوت ڕەنگەن کە دەتوانین بیانبینین، وە ئەم ڕەنگانە پێکەوه پەلکە زێرینە پێکدەهێنن. لە کاتی شکانەوی پرووناکیدا ئێمە دەتوانین ئەم شەپۆلە ڕەنگە ببینین بۆ نموونە ئەگەر پرووناکیی سپی بەرەو ئاوێزەیک بنێردرێت. هەمان ئەو شەپۆلە ڕەنگە دەتوانین لە کاتی تێپەربوونی پرووناکی بەناو دلوپە ئاوێکدا ببینین. هەر بۆیە لە کاتی کادا کە خۆر بە ئاسمانەویە و هاوکات بارانیش دەبارێت دەتوانین پەلکە زێرینە ببینین.

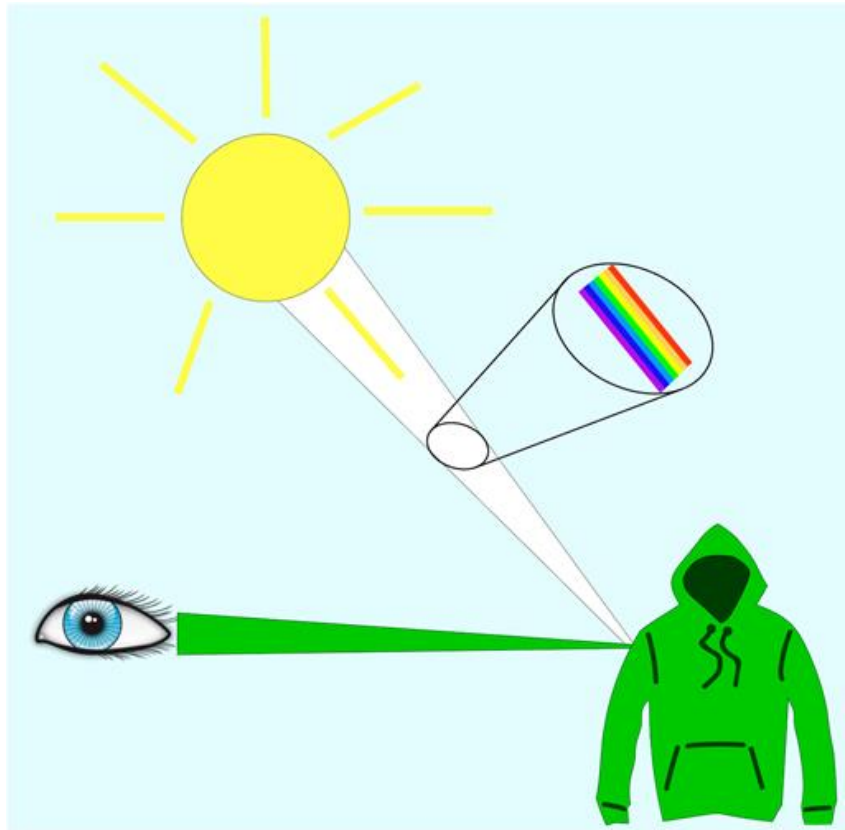

تیشکەکانی خۆر وەک شەپۆلێک لە جوولەدان و هەر یەکنێک لە ڕەنگە جیاوازهکان، درێژی شەپۆلی جیاوازیان هەیە. درێژی شەپۆلێک بریتییە لە ماوەی نێوان دوو شەپۆلی بەرز یان دوو شەپۆلی نزم. سەبارەت بەو تیشکانەیی پرووناکی کە دەتوانین بە چاو بیانبینین ماوەکە زۆر کەمە و لە نێوان ۳۹۰ و ۷۳۰ نانۆمەتردایە (nm). سوور ئەو ڕەنگەیکە کە درێژترین درێژی شەپۆلی هەیە و وەنەوشەیی ئەو ڕەنگەیکە کە کورتترین درێژی شەپۆلی هەیە. لەبەر ئەوەی ڕەنگەکان درێژی شەپۆلی جیاوازیان هەیە، ئەوا جیاوازی یش دەشکێنەوه و دەرکەوتن. هەر ئەو شەوه و دەکات کە هەمیشە زنجیرە یەک بەدوا یەکداهاتنی ڕەنگەکان بە یەک جۆر بیت. بۆیە ڕەنگەکانی پەلکە زێرینە هەمیشە بە یەک جۆر دەرکەون، کە سوور لە سەری سەرەویە و وەنەوشەیی لە ژێری ژێرەویە.

Prismeeffekten og brytning av lys – kurdisk sorani tekst

رەنگ بریتییە لە تیشکی ڕووناکی بۆیە پێویستمان بە ڕووناکییە بۆ بینینی شت. کاتیک ڕووناکیی سپی
لە خۆرە دەیت و بەر شتیک دەکویت (بۆ نمونە قەمسەلەیک)، بەشیک لە ڕووناکییە کە
تیشکەداتەو. تیشکەدانەو بریتییە لە گەرانەو یان دانەو تیشکی ڕووناکی. ئەو ڕووناکییە کە
ناگەرینریتەو هەلەمژریت و ئەمە پێی دەوتریت هەلمژین. ئەو رەنگانە بە چاو دەیانبینین بریتین لەو
تیشکی ڕووناکیانە کە تیشکەدەنەو. هۆکاری ئەو کە ئیمە قەمسەلەیک بە رەنگی سەوز دەبینین
ئەو یە کە ڕووناکیی سەوز تیشکی داوەتەو. پاشماوەی تیشکەکانی ڕووناکییە کە لە لایەن قەمسەلەیکەو
هەلەمژرین. هۆکاری ئەو کە رەنگی قەمسەلەیک بە رەش دەبینین ئەو یە کە هەموو تیشکەکانی
ڕووناکییە کە هەلمژراون. قەمسەلەیکە سپی هەموو تیشکەکانی ڕووناکییە کە تیشکەکان دەداتەو بۆیە
بە سپیتی دەبینریت.

ئەركى بابەتى كارىگەرىي ئاویزه و شكانهوهی پرووناکی

هیلنیک به ژیر وهلامی راستدا بهینه:

- رهنگی ئەو پرووناکیهیهی له خۆروهه دیت چۆنه؟
 - زهره
 - شین
 - سپی
- نهگهر ئەو پرووناکیهیهی له خۆروهه دیت بهناو دلۆپهکانی باراندا پروات چی دهبینین؟
 - دلۆپه بارانیکى زۆر دهبینین
 - هیچ شتیک نابینین
 - پهلهکه زیرینه دهبینین
- تیشکدانهوه چیه؟
 - بریتیه لهوهی که فوسفور بهکار بهینین
 - بریتیه له گهرانهوهی یان دانهوهی تیشکی پرووناکی
 - بریتیه له نهگهرانهوهی تیشکی پرووناکی
- ههلمزین چیه؟
 - بریتیه له گهرانهوهی یان دانهوهی تیشکی پرووناکی
 - بریتیه له نهگهرانهوهی تیشکی پرووناکی
 - وشهیهکی تره بو پرووناکیی دیار و ئاشکرا
- مروف چۆن رهنگی قهمسهلهیهک به رهنگی سپی دهبینیت؟
 - ههموو تیشکهکانی پرووناکی له لایهن قهمسهلهکهوه ههلمزین
 - ههموو تیشکهکانی پرووناکییهکه له لایهن قهمسهلهکهوه دهگهرینرینهوه/دهدرینهوه